

3

KOULUTUS

Alphabet

3. KOULUTUS

Lapsella on oikeus käydä ilmaiseksi peruskoulua.
Valtion on edistettävä toisen asteen koulutusta ja
opinto-ohjausta sekä ehkäistävä koulunkäynnin keskeyttämistä.

Artikla 28

Koulutuksen tulee kehittää lapsen kykyjä, ihmisoikeuksien, lapsen vanhempien sekä
oman ja muiden kulttuurien kunnioittamista sekä suvaitsevaisuutta.

Artikla 29

Koulutus on lapsen oikeus

Laadukas ja tasa-arvoa edistävä koulutus on jokaisen lapsen oikeus. Lasten peruskoulutuksen eteen tehtävät ponnistelut ovat tuottaneet tulosta, ja noin 91 prosenttia maailman peruskouluikäisistä lapsista pääsee aloittamaan koulun. Kuitenkin noin 57 miljoonaa lasta jää kokonaan peruskoulutuksen ulkopuolelle. Lisäksi suuria haasteita liittyy koulun loppuun suorittamiseen, toisen asteen koulutukseen siirtymiseen sekä opetuksen laatuun.

Vuonna 2015 asetettujen **YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden** kautta maailman valtiot ovat sitoutuneet takaamaan kaikille avoimen, tasa-arvoisen ja laadukkaan koulutuksen sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteen toteutumiseen on kuitenkin vielä pitkä matka: esimerkiksi peruskouluihin tarvittaisiin maailmanlaajuisesti noin 69 miljoonaa uutta opettajaa vuoteen 2030 mennessä, jotta tavoite saavutettaisiin.

Koulutuksen on todettu olevan yksi tehokkaimmista tavoista katkaista **köyhyyden kierre**.

Koulutus vaikuttaa ihmisten elämään sekä yksilötasolla että yhteiskunnallisesti. Koulutus esimerkiksi lisää yksilön tuloja ja tekee tästä itsenäisemmän mutta kasvattaa myös valtion bruttokansantuotetta. Koulutus lisää tasa-arvoa ja parantaa tyttöjen ja naisten yhteiskunnallista asemaa. Koulutuksen avulla myös naiset pääsevät todennäköisemmin itse päättämään omista asioistaan.

Kaikki lapset eivät pääse kouluun

Suurin syy koulutuksen ulkopuolelle jäämiseen on köyhyys. Erityisesti kehitysmaiden maaseudulla asuvien köyhien perheiden tyttöjen koulutuksessa on haasteita. Tyttöjen koulutusta ei monilla seuduilla arvosteta eikä sitä katsota tarpeelliseksi. Tyttöjen oletetaan poikia useammin myös osallistuvan säännöllisiin kotitöihin, jolloin koulunkäynnille ei ole aina aikaa. Naisten aseman parantumisen kannalta tyttöjen koulutus on erittäin tärkeää, koska koulutus lisää naisten työssäkäyntiä ja tuloja sekä kasvattaa tyttöjen valmiuksia päättää itse omasta elämästään.

Monien tyttöjen koulutien katkaisee liian varhainen avioituminen tai raskaus. Myös naisopettajien vähyys on pienentänyt opiskelevien tyttöjen määrää ainakin Saharan eteläpuolisessa Afrikassa, Lähi-idässä ja Etelä-Aasiassa. Toisaalta joissakin maissa poikien koulutien katkeaa tyttöjä aiemmin, koska odotetaan, että pojat siirtyvät töihin tuomaan rahaa perheelle. Sekä tyttöjen että poikien koulutuksen edistämiseksi onkin tärkeää murtaa sukupuoleen liittyviä haitallisia rooliodotuksia.

Yleisen huono-osaisuuden ja sukupuolen lisäksi mahdollisuuksia koulunkäyntiin voi heikentää kehitysmaissa myös esimerkiksi syrjäinen kotipaikka. Kaukaisille seuduille on vaikea löytää opettajia, ja oppilaiden koulumatkat voivat olla pitkiä. Myös vammaisuus tai kuuluminen johonkin syrjäytyneeseen tai syrjäytymisvaarassa olevaan ryhmään, esimerkiksi etniseen vähemmistöryhmään, heikentää kouluttautumismahdollisuuksia. Erityisopetusta on harvoin tarjolla, ja pienillä vähemmistökielillä on tavallistakin vaikeampi saada laadukasta opetusta. On myös tutkittu, että vanhempien, erityisesti äidin, koulutustaso vaikuttaa vahvasti siihen, kuinka koulutettuja lapsista tulee. Pidempään koulua käyneiden äitien lapset jatkavat koulua pidempään.

OPPITUNTI OIKEUDESTA KOULUTUKSEEN

2x
45 min.

TAVOITTEET OPPILAILLE

Oppitunnin aikana pohditaan koulutuksen merkitystä lapsen kehittymisen, kasvamisen ja tulevaisuuden kannalta. Suomalaisille lapsille koulunkäynti saattaa tuntua itsestäänselvyydeltä, mutta globaalikasvatuksellisesta näkökulmasta koulutukselle pyritään saamaan uusia, syvempiä merkityksiä. Tavoitteena on ymmärtää globaalisti syitä lasten kouluttautumattomuudelle sekä pohtia, miten koulunkäyntimahdollisuus vaikuttaa lasten elämään. Oppitunnin aikana oppilas oivaltaa, että pelkkä mahdollisuus mennä kouluun ei yksin takaa oppimista ja hyvää tulevaisuutta.

OPPITUNTI TIIVISTETTYNÄ

Kolmannella oppitunnilla perehdytään koulutukseen globaalilla tasolla. Aluksi tarkastellaan luokan mielipiteitä omasta koulunkäynnistä ja koulusta mielipidejanan avulla. Tunnilla koulutusta käsitellään myös usean lyhyen videon avulla, keskittyen kehitysmaiden lasten tulevaisuuden tavoitteisiin, haaveammatteihin ja siihen, mitä näiden tavoitteiden ja haaveiden täyttämiseksi tarvitaan.

OPPITUNNIN RAKENNE

OPPITUNNIN KULKU

EDELLISEN OPPITUNNIN KYTKEMINEN UUTEEN AIHEESEEN

15 min.

Tavoitteet: Miettiä lapsen oikeuksien toteutumista omalla kohdalla leikin, levon ja vapaa-ajan näkökulmasta sekä pohtia, mitkä tekijät vaikuttavat lasten arkipäivän ajankäyttöön – miten esim. perheen koko vaikuttaa siihen.

Menetelmä: Opetuskeskustelu.

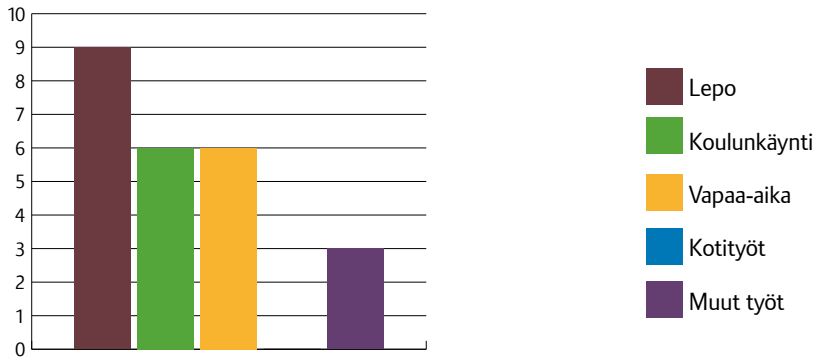

Materiaali: Vihko, seurannan perusteella tehty diagrammi, esimerkkidiagrammit.

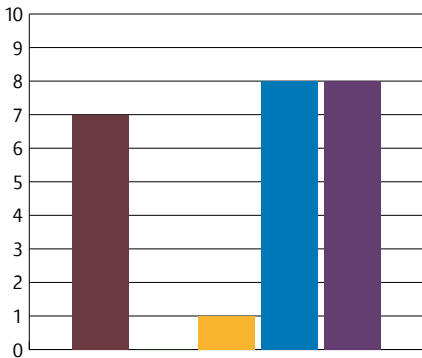
Pyydä oppilaita esittelemään kotiläksynä tekemänsä diagrammit oman päivänsä kulusta. Jos vapaaehtoista esittelijää ei löydy, voit näyttää luokalle kotitehtävän tehtävänannon esimerkkikuvaajan (s. 26).

Verratakaa suomalaisen lapsen tyypillistä arkipäivää kolmen samanikäisen lapsen arkipäivään Bangladeshissa, Nepalissa ja Tansaniassa. Pyydä oppilaita keskustelemaan vierustoverinsa kanssa ja miettimään, onko lasten levon ja aktiviteettien suhde sopiva ja onko heillä riittävä määrä vapaa-aikaa. Entä miltä vaikuttaa esimerkkien tytön ja poikien tilanne? Muuttaisivatko oppilaat päivien sisällöissä jotakin?

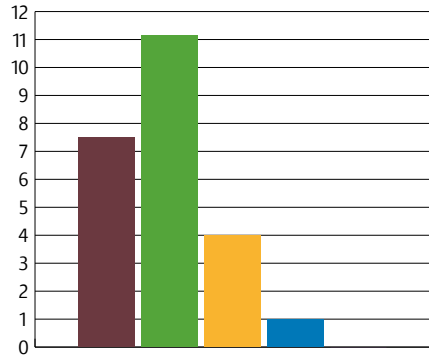
13-vuotias poika, joka käy koulua ja työskentelee tehtaassa:

12-vuotias tyttö, joka työskentelee isänsä sukulaisen kotona klo 5–22 joka päivä:

12-vuotias poika, joka käy koulussa ja auttaa kotitöissä satunnaisesti:

57 MILJOONAA LASTA JÄÄ KOKONAAN
PERUSKOULUTUKSEN ULKOPUOLELLE

MIELIPIDEJANA

15 min.

Tavoitteet: Harjoitella mielipiteen ilmaisua ryhmässä sekä oman mielipiteen perustelua ja pohtia koulunkäyntiin liittyviä kysymyksiä sekä huomata, että samoista asioista voi luokan oppilaiden välillä olla monta eri mielipidettä.

Menetelmä: Aktivoiva mielipiteen ilmaisu.

Tarvikkeet: Väittämät, riittävä tila luokassa janan muodostamista varten.

Raivatkaa luokahuoneeseen tilaa kuvitteelliselle mielipidemittarille, jonka toisessa päässä on väittämä ”täysin samaa mieltä” ja toisessa ”täysin eri mieltä”. Jana voidaan muodostaa esim. liitutaulun eteen, jolloin väittämät voi kirjoittaa taululle.

Lue väittämät yksitellen ääneen. Oppilaat vastaavat väittämiin asettumalla mielipidejanelle mielipidettään vastaavaan kohtaan. Keskustelkaa väittämistä niin, että pyydät aluksi ääripäissä olevia oppilaita perustelemaan mielipiteensä.

Jokaisella on oikeus olla omaa mieltä. On kuitenkin tärkeää osata kuunnella toisen mielipiteitä ja perustella omat mielipiteensä loukkaamatta muita.

Väittämät:

- Tänään oli kiva tulla kouluun.
- Ikäisteni lasten ei pitäisi joutua töihin.
- Meidän koulussa ei kiusata.
- Kaikkia lapsia pitäisi kohdella samalla tavalla.
- On tärkeää, että voin käydä koulua.
- Kaikilla lapsilla maailmassa tulisi olla oikeus koulunkäyntiin.
- Minulla on tarpeeksi vapaa-aikaa.
- Tyttöjen pitää auttaa kotitöissä.
- Poikien pitää auttaa kotitöissä.
- Olisi hyvä, jos kaikilla olisi koulupuku.
- Työnteko pilaa lapsen elämän.
- Meidän koulussa on hyvä työrauha.

OIKEITA UNELMIA

30 min.

Tavoitteet: Ymmärtää koulutuksen tärkeys tulevaisuuden kannalta ja oppia, että köyhyys ja lasten työnteko ovat suurimpia esteitä lasten koulunkäynnille kehitysmaissa.

Menetelmä: Näytelmä, keskustelu, tarina.

Tarvikkeet: Video: Tanssiunelmia.

Ja oppilaat jaetaan 3–4 hengen ryhmiin. Ryhmissä jokainen oppilas esittää oman unelma-ammattinsa muille ryhmän jäsenille patsaana tai pantomiimina. Muiden tehtävänä on arvata, mistä ammatista on kyse. Keskustelkaa tämän jälkeen yhdessä, minkä verran oppilaiden toiveammatit vaativat opiskelua ja olisiko ammatissa mahdollista toimia ilman koulutusta.

Kehitysmaissa koulutuksen puute johtaa usein köyhyyden kierteseen, jolloin tarjolla on harvoin muita kuin matalapalkkaisia, raskaita ja usein vaarallisia töitä. Koulutus on tehokkain keino murtaa köyhyyden kierre.

Katsokaa keskustelun jälkeen video Tanssiunelmia ja keskustelkaa siitä pienryhmissä:

- Minkälaisia ajatuksia video herätti?
- Miten työn tekeminen vaikutti tytön koulunkäyntiin ja vapaa-aikaan?
- Minkälaisia unelmia oppilailla on? Mitä unelmille tapahtuisi, jos he joutuisivat lopettamaan koulunkäynnin kesken?

Voit ohjeistaa oppilaita videoimaan esityksensä kamerakännykällä. Katsokaa esitykset luokan kanssa yhdessä. Myös ryhmien keskustelut Tanssiunelmia –videon jälkeen voidaan videoita kamerakännykällä ja videoituja keskusteluja käyttää runkona tehtävän purussa.

LAATUA KOULUTUKSEEN

15 min.

Tavoitteet: Pohtia opettajan merkitystä lapsen koulunkäynnille ja oppimiselle, ymmärtää, että pelkästään ulkoiset puitteet eivät ole oppimisen tae, vaan lisäksi vaaditaan laadukasta opetusta ja turvallinen oppimisympäristö.

Menetelmä: Tarina, keskustelu.

Tarvikkeet: Video: More than a dream.

Katsokaa video, joka kertoo lääkärin ammatista haaveilevasta Pedrosta. Pyydä oppilaita keskustelemaan videosta parin kanssa.

Apuna voi käyttää kysymyksiä:

- Minkälaisia ajatuksia video herättää?
- Oliko videolla esiintyvä opettaja oikeudenmukainen ja kannustava?
- Minkälainen on oikeudenmukainen ja kannustava opettaja?
- Minkälainen kouluympäristön on oltava, jotta oppilaan on hyvä opiskella ja mahdollista oppia?

Pohtikaa lopuksi pienryhmissä tilannetta suomalaisissa kouluissa:

- Minkälaisia esteitä oppimiselle on suomalaisissa kouluissa ja kuinka Suomessa asuvien lasten oppimista voisi parantaa (mm. työrauha, kavereiden auttaminen, koulukiusaamisen nollatoleranssi)?

TUNNIN LOPETUS JA KOTITEHTÄVÄT

15 min.

Tavoitteet: Harjoitella haastattelun tekemistä, pohtia, mitä haasteita koulun käymiseen on aikaisemmin liittynyt ja toisaalta mitkä asiat ovat säilyneet koulussa samanlaisina sekä löytää yhtäläisyyksiä kehitysmaiden koulun ja entisajan suomalaisen koulun välillä.

Menetelmä: Haastattelu, kirjoitelma.

Tarvikkeet: Tukikysymykset tulostettuna oppimisympäristöstä, vihko.

Pohtikaa aluksi oppilaiden kanssa, miten hyvä haastattelu rakentuu ja minkälaisiin asioihin haastattelussa tulisi kiinnittää huomiota.

Anna oppilaille tehtäväksi haastatella isovanhempiaan tai jotakuta toista iäkästä henkilöä hänen kouluhistoriastaan. Jaa oppilaille haastattelua varten tukikysymykset, joita he voivat käyttää. Oppilaat kirjoittavat haastattelun pohjalta sivun mittaisen kirjoituksen vihkoonsa. Otsikkona voi olla esimerkiksi ”Koulu entisaikaan ja nyt”.

Haastattelun apuna voi käyttää seuraavia kysymyksiä:

1. Miten kuljit kouluun?
2. Kuinka pitkä koulumatkasi oli?
3. Minkälaisia koulusi luokat olivat?
4. Mikä oli lempiaineesi koulussa?
5. Mikä on suurin ero entisajan koulunkäynnin ja nykypäivän koulunkäynnin välillä?
6. Mikä koulussa oli sinun mielestäsi mukavinta? Entä tylsintä?
7. Mitä sinä söit koulussa?
8. Mitä sinä teit välitunnilla?
9. Oliko sinun koulussasi kiusaamista?

Voit ohjeistaa oppilaat kuvaamaan haastattelun kamerakännykällä, jolloin haastattelun sisältöihin on helpompi palata kirjoitelmaa kirjoittaessa. Haastateltavalta on kuitenkin aina muistettava kysyä lupa kuvaamiseen!

Pyydä oppilaita ottamaan seuraavalle tunnille mukaan oma neuvola- tai rokotuskortti.